

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 13.02.17

Adam Bodnar

IX.517.2306.2016.JN

**Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny**

Do podległego mi Biura wpływają skargi osób tymczasowo aresztowanych dotyczące udzielania im widzeń na terenie jednostek penitencjarnych z osobami najbliższymi w obecności funkcjonariusza Policji. Takie decyzje znajdują wyraz w zarządzeniach organów, do których dyspozycji osoby te pozostają.

W ostatnio prowadzonej sprawie, zawierającej przedmiotowy zarzut, jako podstawę wydawanych przez prokuratora nadzorującego śledztwo zarządzeń o udzieleniu widzeń umożliwiających bezpośredni kontakt tymczasowo aresztowanego z najbliższymi w obecności funkcjonariusza Centralnego Biura Śledczego Policji, wskazano art. 217 § 6 Kodeksu karnego wykonawczego (dalej k.k.w.). Zarówno Zastępca Prokuratora Okręgowego w Szczecinie, jak i Prokurator Regionalny w Szczecinie, badając sprawę w trybie sprawowanego nadzoru, uznali te decyzje za zgodne z obowiązującymi przepisami. W udzielonych wyjaśnieniach Prokuratorzy wskazali, że zgodnie z brzmieniem przywołanego przepisu, prokurator może określić sposób korzystania przez tymczasowo aresztowanego z prawa do kontaktowania się z osobami najbliższymi, jeżeli wymaga tego konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania.

Nie podzielam tego stanowiska.

Widzenia tymczasowo aresztowanego z osobami najbliższymi odbywają się co do zasady pod nadzorem funkcjonariusza Służby Więziennej w sposób uniemożliwiający

bezpośredni kontakt tymczasowo aresztowanego z osobą odwiedzającą. Stanowi o tym art. 217 § 2 k.k.w. Pod pojęciem „nadzór nad widzeniem” rozumie się, w myśl art. 242 § 9 k.k.w., zapewnienie porządku w czasie jego trwania. Służba Więzienna prowadzi również kontrolę rozmowy w trakcie widzenia, co oznacza zapoznawanie się z jej treścią oraz możliwość przerwania jej lub utrwalenia (art. 242 § 10 k.k.w.). Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może zezwolić na udzielenie widzenia w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt tymczasowo aresztowanego z osobą odwiedzającą (art. 217 § 3 k.k.w.).

Przywołany przez Prokuratorów art. 217 § 6 k.k.w., zgodnie z którym organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może ograniczyć lub określić sposób korzystania przez tymczasowo aresztowanego z prawa do kontaktowania się z duchownymi świadczącymi posługi religijne lub innymi osobami, jeżeli wymaga tego konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania karnego, w mojej ocenie w żadnym razie nie można odnosić do realizacji widzeń z osobami najbliższymi. Przepis ten wprowadza możliwość ograniczenia prawa tymczasowo aresztowanego do kontaktowania się z duchownymi świadczącymi posługi religijne lub innymi osobami. Dotyczy on ograniczenia prawa do korzystania z wolności sumienia i religii, przewidzianego w art. 53 Konstytucji RP, jakie może mieć miejsce tylko w sytuacjach szczególnych, gdy wymaga tego konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania karnego. Taką interpretację tego przepisu przedstawił także K. Postulski¹ w komentarzu do art. 217 k.k.w. Pojęcie „z innymi osobami” niewątpliwie odnosi się więc jedynie do osób, z którymi kontakt tymczasowo aresztowanego ma na celu realizację tego prawa, a nie do wszystkich innych osób, w tym osób najbliższych. Tożsamy pogląd wyraził J. Gensikowski², wskazując, że przez wyrażenie „inne osoby” należy rozumieć każdą osobę, niebędącą duchowną, ale świadczącą posługi o charakterze religijnym. W doktrynie taki pogląd był wyrażany już znacznie wcześniej przez T. Szymanowskiego³.

¹ K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2012, s. 887. Takie stanowisko wskazany autor prezentuje na przestrzeni kolejnych lat we wszystkich komentarzach, wydanych również przy współautorstwie, Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Wyd. Arche, Gdańsk 2005, s. 686.

² J. Gensikowski (w:) *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, J. Lachowski (red.), Warszawa 2015, s. 772.

³ T. Szymanowski, Z. Świda, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Wyd. Librata, Warszawa 1998, s. 450.

Warto również wspomnieć, iż przed nowelizacją Kodeksu karnego wykonawczego z 2011 r. przepis art. 217 § 3 k.k.w. brzmiał w następujących sposób: „Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może zezwolić na udzielenie widzenia w sposób inny niż określony w § 2”. Przepis ten niejednokrotnie był interpretowany w ten sposób, że organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostawał, mógł w sposób dowolny określić warunki odbywania widzenia, np. w obecności funkcjonariusza Policji. Z uwagi na niejasność tego sformułowania dokonano zmiany o charakterze porządkującym w obrębie tego przepisu i obecnie z treści art. 217 § 3 k.k.w. wynika jednoznacznie, że możliwość modyfikacji sposobu widzenia może dotyczyć wyłącznie bezpośrednio kontaktu z osobą odwiedzającą. Służyć to miało wyeliminowaniu możliwości dowolnego kształtowania sposobu, w jaki mają odbywać się widzenia osoby tymczasowo aresztowanej z najbliższymi.

Udzielenie widzenia tymczasowo aresztowanemu z osobą najbliższą w obecności funkcjonariusza Policji nie znajduje zatem uzasadnienia w obowiązującym stanie prawnym.

W innych sprawach prowadzonych w podległym mi Biurze, w których wnioskodawcy żalili się, że zarządzenie o wydaniu zezwolenia na widzenie z osobą najbliższą zawierało zapis, iż widzenie ma odbyć się w obecności funkcjonariusza Policji, prokuratorzy nadrzędni nad prokuratorami wydającymi owe zarządzenia wyrazili pogląd zbieżny z moim. Podjęli również działania, by w przyszłości nie dochodziło do takich nieprawidłowości. W jednym przypadku zwrócono uwagę prokuratorowi nadzorującemu śledztwo, iż w obecnym stanie prawnym brak jest podstaw do wydania zarządzenia o widzeniu tymczasowo aresztowanego z osobą najbliższą w obecności funkcjonariusza Policji. W drugim natomiast zobowiązano prokuratora rejonowego do omówienia przedmiotowej kwestii na naradzie służbowej z podległymi mu prokuratorami.

Nie kwestionuję oceny wyrażanej w pismach Prokuratorów kierowanych do podległego mi Biura w przedmiotowej sprawie. Podzielam pogląd, iż nadzór nad widzeniami osób tymczasowo aresztowanych z najbliższymi i kontrola rozmów podczas widzenia, sprawowane przez funkcjonariuszy Służby Więziennej, nie zawsze stanowią wystarczającą gwarancję zapewnienia prawidłowego toku postępowania przygotowawczego. Niemniej jednak, jeśli stosowanie ograniczenia w postaci obecności

funkcjonariusza Policji w trakcie widzenia tymczasowo aresztowanego z najbliższymi jest niezbędne z uwagi na troskę o zagwarantowanie realizacji celów tego najdalej idącego środka zapobiegawczego, to w mojej ocenie istnieje konieczność wprowadzenia odpowiednich regulacji prawnych w tym zakresie.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 16 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r. poz. 1648 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o rozważenie przedstawionego zagadnienia i powiadomienie o zajętych w tej sprawie stanowisku.